

ויפתח ה' את פי האתון

הרוסים למטה ועד למיגדל הפיקוח ההרוס. פגשנו רק בחתול. בעורנו עומרים למטה, ירד במדרגות הרחבות קצין בעל פנים שחומות מכורות. לא זיהינו אותו כרגע הראשון. הוא נשא ררגות של תת-אלוף.

הוא אמר לנו "שלום, מה שלומכם", ענינו באותה לשון, והוא הלך לדרוכו. אחרי גמר הסיוור בבית-הנתיבות החלטנו לנסוע אל קצה המסלול, כדי לראות מה מתרחש בשכונת עוזאי, החוצצת בין נמל-התעופה והים. שמענו שגם היא נכבשה. נסענו בכוננית. דהרתי על מסלול-ההמראה הריקים. למי שאוהב מהירות, כמובן, זהו תענוג עילאי. בקצה אחד המסלולים, בדיונות של החולות, מצאנו מקום גבוה, המשקיף על עוזאי. במרחק-מה נראו תמרות-עשן של פגזים. עמדנו, הסתכלנו בנוף ובים, ענת צילמה. פתאום הגיעה אלינו כדורה מכוננית צבאית. יצא ממנה אותו תת-אלוף מוכר. נזכרנו בינתיים שזהו אביגדור קהלני. "אתם משועים?" קרא לעברנו בדאגה, "בעוזאי מתנהל קרב: אתם בולטים על קריהקיע: פלא שעוד לא הרגו אתכם!" לא היינו במצב-רוח של התאבדות, וירדנו מקו הרקיע. איכשהו לא תפסנו שלרגלנו, בחושות של מחנה-הפליטים, עדיין מתנהל קרב.

הורינו לקהלני מקרב-לב, החלפנו רשימים. התרשמתי מאי שיותו הסימפאטי. גם בתוככי המילחמה, שהתנגדנו לה ככל נימי נפשנו, הוא נראה לנו כמפקד אנושי. נזכרתי בכל אלה כשנודע לי השבוע שקהלני התפטר מצה"ל, מפני שהישרו במשך שמונה שנים את עלייתו לדרגת אלוף. איני מכיר את הנסיבות, אבל ליבי עם קהלני.

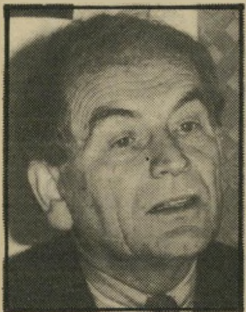
למה לשלם יותר?

לא-מכבר בא לארץ, לביקור של יממה אחת, זביגנייב קראבצ'נסקי, אחד מעוזריו הראשיים של פיאר קארדן. כפי שמעיד עליו שמו, הוא פולני. מישפתו הפולנית קאתולית תמכה במחתרת האנטי-נאצית בימי הכיבוש, והושמדה. לפני כן הצליחה אמו להגיע לשווייץ, דרך ברלין. זביגנייב נולד בשווייץ, בילה את נעוריו בגרמניה, למד בצרפת ובארצות-הברית. ארם בינלאומי.

ערב צאתו מהארץ אכלתו איתו אבטיח על שתי-יממה של תל-אביב, והוא סיפר לי על התרגשותו הרבה. במשך היום היה בירושלים ובבית-לחם, ביקר במקומות הקדושים של שלוש הדתות, והיה עמוס חוויות. קינאתי בו. לראות את כל אלה כפעם הראשונה, ובצורה כה מרוכזת!

אך בעיקר ריברנו, כמובן, על התופעה ששמה קארדן. הוא השאיר לי גם חומר לקריאה. פילוסופים וסוציאולוגים כתבו על נושא זה.

קארדן נולד באיטליה, בקירבת ונציה, להורים כורמים. הוא מכחיש ששמו היה פיאטרו קארדינו. בשנות ה-50 בא לפאריס, ושם דרך כוכבו במהרה כמעצב.

קארדן

נטש את התחום המצומצם של המיקצוע. הוא העביר את האוטו קטור" (החייטות הגבוהה) אל חנויות הכליבו, מכר בגדים להמונים, כשהם נושאים את שמו היקרתי. אחר-כך גילה שאנשים מוכנים לקנות את הכל, ולשלם ביוקר, אם שמו וסימלו יתנוססו על הסחורה. בגדים, בושם, מה לא.

שאר מעצבי-העלילית שפכו עליו קיתונות של בוז כשעלה על דרך זו, ואף גירשו אותו רישמית מגארטנו. אבל כשראו שהוא צובר מיליונים, הלכו בעקבותיו.

או הפתיע קארדן את שונאיו וקנה מיסעדת-צמרת בעלת שם עולמי — מקסיס בפאריס, ליד האופרה. הכל תמחה: מה לחייט במיטבה?

אבל קארדן לא הגיש רק ארוחות. הוא התחיל להעניק את השם החדש מקסיס של פאריס לשורה ארוכה של מוצרים מכל הסוגים, החל בשמפניה וכלה במהלא. הוא הקים מקסיס בסין, סלודאופנה במוסקו, עסקים בכל העולם.

כיום מתנוסס שמו של פיאר קארדן על מאות סוגים של מוצרים הנמכרים במאה ארצות. חלקו בעיצובם וכיבדו ועיר עד אפסי משלמים עבור השם. הכנסותיו מסתכמות בכמה מיליארדים בשנה.

השאלה הסוציאולוגית המתקת היא: מדוע הם עושים זאת? מדוע מוכנים מיליוני בני-אדם — צרפתים, גרמנים, ברזילאים, תאילנדים, יפאנים וזימבאבוויים, ועל אחת כמה וכמה — ישראלים, לשלם עבור מוצר מחיר גבוה יותר, ובלבד שיתנוסס עליו סימלו של פיאר קארדן (או של אחד מעמיתיו הרבים, שהלכו ברכו)?

קראבצ'נסקי נתן לי מאמר מלומד ארוך של סוציאולוג חשוב, הטוען שכל אדם חש בצורך "להשתייך" למשהו. ההשתייכויות הישנות הולכות ומתפרקות. הפרט חש בודד. על-ידי קניית בקבוק מי-טואלט של קארדן הוא מצטרף לחברה בינלאומית של אנשי-טעם ובעלי-יוקרה. אין הוא רוצה את שמו אדם קטן ועלוב. הוא אחד מן החוג העולמי המובחר של בעלי-הטעם, שפיאר קארדן הוא מורס ורכס.

וחיפש, וכעבור כמה שעות הודה בכושת-פנים שקרה לו משהו מוזר: הוא לא מצא את החוק.

אבל הרי ידענו שיש חוק כזה: מתוך יאוש פנינו אל סמכות מישפטית. באוניברסיטת תל-אביב היה מומחה גדול לחוק קונסטיטוציוני, הפרופסור אמנון רובינשטיין. פנינו אליו. הוא הבטיח לעזור. גם הוא ידע שיש חוק כזה, וגם הוא לא יכול היה להיזכר באותו רגע היכן בדיוק החוק הזה מצוי. הוא הבטיח לחפש ולהודיע.

נראה שערך חיפוש גדול, בעזרת הסטודנטים שלו. אחרי שבוע של חיפושים הודיע שאין חוק כזה. פשוט אין. יוק. זה היה מדהים. אך לא טמנו את ירינו בצלחת של מיונון הכנסת. היגשנו הצעת-חוק משלנו, האוסרת על שרים לנהל עסקים פרטיים מכל סוג שהוא.

ראש-הממשלה היתה גולדה מאיר, והיא אמרה "ניאט". היא שנאה אותי, והיא אהבה את משה דיין. שרה-מישפטים היה יעקובי

אורי אבנרי

יומה אישי

שימשון שפיאק, ייבדל לחיים ארוכים, שהיה נאמן לגולדה בכל נפשו וליבו — עד 1973. אבל זה היה לפני 1973. הוא הציע לכנסת שלא לקבל את הצעת-החוק שלי אף בקריאה טרומית. הכנסת הצייתנית הרימה ידיים אוטומטיות, וכך מת החוק שהכל חשבו שהוא קיים.

מאז עברו 20 שנה. הממשלה אימצה לעצמה שורה של כללים, לפי ההמלצות של "ועדת אשר". הכל יודעים שהכללים האלה מהווים בדיחה. אבל כימינו, גם בדיחה טובה מלאי-כלום.

עכשיו קיבלה גם הכנסת חוק המגביל את העיסוקים של חבריה. מי שעושה חלטה בכנסת ועובד מחוץ לכנסת, ובייחוד כשהסחורה העיקרית שלו היא השפעה במיסדרון הכנסת, יצטרך מעתה לוותר.

האמנם? חיפשתי בנוסח החוק את העונש. כשאני גונב חבילה של אבקת-מרק כסופר-מארקט — דיני כרוכך שנות-מאסר. כשאני נפגש עם סגן תת-המוכיר נציגות-אש"ף בקטמאנרו — כרוכך שנות-מאסר. ואילו בחוק המהולל הזה, שיא המוסר של הכנסת — אין עונש.

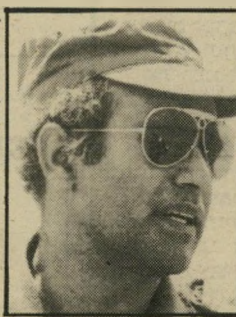
אז מה קורה לח"כ המפר את החוק ונתפס? הוא יישפט בוועדת-האתיקה. שם יתנו לו נזיפה, ואולי אף נזיפה חמורה. וזה הכל! לא. במקרים חמורים ביותר יכולה הוועדה להטיל על הח"כ הסרבן עונש של ממש: הרחקה מישיבות הכנסת, במשך תקופה של עד שישה חודשים. בתנאי שהוא יוכל להיכנס לאולם ולהשתתף בכל הצבעה.

איה מין עונש זה? ח"כ כזה ימשיך לשבת במיונון הכנסת, לקבל שם את הקליינטים שלו, להפגיש אותם עם שרים ומנכ"לים, להשתמש בשרותים ובטלפונים של הכנסת, להרוויח מיליונים. וכל אותו זמן הוא פטור (פטור רישמית!) מלהיכנס לאולם המליאה, להקשיב לנאוים משעממים ולהפגין נוכחות. כמה פעמים ביום ייכנס לאולם המליאה — אם יתפוזר בכך — ויצביע על חוקים הנוגעים לקליינטים שלו.

הרבה חברי-כנסת יגידו: זה לא עונש, זה פרס.

על קו הרקיע

כשיא הקרב על בירת החלטנו — ענת סרגוסטי ואני — לערוך סיור נוסף: לאורך קווי-החיות. הרעיון היה לעבור, ביום אחד, בכל העמדות של צה"ל מים אל מים — מחוף הים-התיכון במערב ועד הנמל, בצפון נכ"ר — רות היא מין לשון היוצאת לים, כמו חיפה).

קהלני בבירות

ידענו שזה עתה כבש צה"ל את נמל-התעופה של בירות, השוכן על שפת-הים בחאלדה, והחלטנו להתחיל שם. הגענו לבית-הנתיבות הגדול, והוא רמה לשדה-קרב. הכל היה הרוס, הפוך, מכוסה שכרים. עברנו בין הקומות, מדלפקי-הקבלה ה-

בילעם לא מת. הוא חי וקיים בירושלים. שמו נתן שור, והוא מגדיר את עצמו כהיסטוריון וחוקר תולדות ירושלים. בשבוע שעבר כתב בהארץ מאמר על האינתיפאדה, תחת הכותרת "שרות-ידב עצמי".

וכך ניבא שור, ברוכבו על האתון האקדמית: האינתיפאדה אינה דבר חדש. כמעט בכל דור ודור ערכו הפלסטינים אינתיפאדה. בכל פעם התקוממו נגד השילטון. בכל פעם נחלו מפלה. זוהי "שרשת המובילה ללא כלום".

המסקנה המתבקשת: עם מטופש עם פרוורסי. עם האוהב התקוממויות סתם, כמו שעמים אחרים אוהבים כדורגל. ולראייה, על פי נתן שור: בשנת 1516, אחרי שהתורכים כבשו את הארץ, ערכו התושבים המוסלמים בארץ טבח בתורכים וביהודים.

לאחר מכן מרד הנסיך הדרוזי הלבנוני פחר אל-דין בשילטון העות'מאני, והקים ממלכה ערבית גדולה, מחלב עד גבול מצריים. גם במרד זה השתתפו "שרות נרחבות של האוכלוסיה הארצי-ישראלית המוסלמית".

בשנים 1702-1706 נערך בירושלים "מרד הנקיב". בשנים 1771-1775 מרד השייח' הכרואי הגלילי ר'הר אל-עומר בשילטון העות'מאני המרכזי (שור שוכח לציין כי ר'הר העניק את חסותו ליהודי טבריה וצפת, שתמכו בו).

ההתקוממות הגדולה ביותר היתה "מרד הפלאחים" ב-1834 נגד המצרים, ששלטו אז זמנית בארץ. המרד התמקד בירושלים ובשומרון, אך הגיע עד צפת. המרד היה מכוון נגד איבראיהם באשה, ששלט בארץ במהלך מלחמתו בתורכים. איבראיהם, בנו של מוחמד עלי, שליט מצריים, נחשב כאחד מאבות התנועה הלאומית הערבית המודרנית.

אחרי שבטיניה הגדולה החזירה ב-1840 את שילטון התורכים לארץ, החלה סיררה של מרידות פלסטיניות שנמשכו עד 1858. התורכים נאלצו לשגר ארצה צבא גדול, כדי לרכא את המרד בשומרון, "שהיה אז מרכז האינתיפאדה".

שור מציין, כמובן, את המרד הפלסטיני הגדול של שנות 1936-1939. כרכי שור: "בשלבם מסויימים השתלטו המת-קוממים על איזורים כפריים ועירוניים כשכם, באר-שבוע ועכו. אפילו העיר העתיקה של ירושלים נתפסה בידי המורדים למיספר ימים ב-1938, והם הגיפו את דגליהם על חומות העיר, למול בנייני השילטון הבריטי".

לסידרה זו מצרף שור את התקוממות הפלסטינים נגד החלטת-החלוקה של האו"ם בסוף 1947. המאבק הפלסטיני נמשך עד מאי 1948, כאשר חדרו הצבאות הסדירים הערביים לארץ.

פחר אל-דין

רשימה מרשימה. היא מוכיחה כי הפלסטינים הם עם ללא תקנה. כלי-כך הרבה מרידות, שכולם נכשלו! עם משוגע. עם שאין מה לעשות בו. אוי לביילעם ואוי לתאנו.

כי מה אומרת רשימה זו? מזה שור רבות טוענים ראשי המימסר הציוני כי אין עם פלסטיני, ושמעולם לא היה. כשכאו ראשוני המתנחלים הציוניים ארצה, הארץ היתה ריקה. אם בכלל היו בה כמה תושבים, הם היו אבק-אדם.

הנה בא שור ומוכיח כי לא זו בלבד שהארץ לא היתה ריקה, אלא שהיה בה עם בעל תודעה פוליטית, שלחם ב-400 השנים האחרונות שוב ושוב בשילטון הור, דור אחרי דור.

נכון, עם מורד. עם שאינו משלים עם שילטון זה, יהיה אשר יהיה — תורכים, מצרים, בריטים, ישראלים.

בעיני שור זה מוזר, ואולי מטורף. אבל אם זה מטורף, כי אז הפולנים היו מטורפים, כאשר מרדו שוב ושוב במשעבריהם הרוסיים והגרמניים. ומה לאמר על הטרור של המכבים, הקנאים ואנשי בר-כוכבא, שמרדו שוב ושוב בשילטון היווני הרומי?

ועוד פרט קטן: שור מציין שהמתקוממים הפלסטינים הגיפו ב-1938 את "דגליהם" מעל חומות העיר העתיקה. איזה רגל? הדגל השחור-לבן-ירוק-אדום, המכונה אצלנו כיום "דגל-אש"ף" (שלוש שנות מאסר). מעניין איך הגיפו את דגל-אש"ף 26 שנים לפני ייסוד אש"ף.

אם מישאו עשה כאן שרות-ידב, הרי זה בילעם-שור. הוא בא לטעון: כל האינתיפאדות נכשלו, ועל כן תיכשל גם האינתיפאדה הנוכחית. זהו הגיון ילדותי. פלסטיני היה, בוודאי, אומר: התורכים נעלמו מנוף הארץ, וכך גם המצרים והבריטים. כישראלית היית אומר: מכיוון שאין לנו כוונה להיעלם מנוף הארץ, וגם הפלסטינים לא ייעלמו, מוטב לנו להסתדר איתם, ומוטב להם להסתדר איתנו.

פרפרים פרלמנטריים

בסוף שנות ה-60 יצא העונם הזה למילחמה בעסקים הארכיאולוגיים של שר-הביטחון משה דיין, האליל התורני. חשפנו לא רק את ההפירות הבלתי-חוקיות ואת גניבת המימצאים (זה היה ידוע גם קודם לכן), אלא גם את העובדה שדיין הפך סוחר-עתיקות בינלאומי, המנהל עסקים נרחבים בתחום זה בעולם כולו.

ידענו שעל-פירחוק אסור להבר-משלה לנהל עסקים פרטיים. מה זאת אומרת ידענו? הכל ידוע: ביקשתי מאמנו ויכרונני, שהיה אז היועץ המישפטי של הסיעה שלנו, להמציא לי את נוסח החוק, כדי שנוכל לפעול. הוא חיפש